

SOKFÉLE.

XXXI szám. Béts. August 17 - dikén. 1832

Márton árnyéka a' sírok felett.

Éjféli tsend halgat a' föld felett,
'S nyugtató karjai az álomnak
Minden elszenderedett kebelet
Érzéketlenségbe mélyen nyomnak,
A' tsalogány estveli hangjain
Magát lassanként elringatva
Némán ül a' fák zöld lombjain
Egy lengeteg párától ingatva.

Amaz éjji vándor is az egek'
Kék menyezetén sietve jár a'
Rendelt pályán, 's a' szakadt fellegek
Közt néha néz a' sír márványjára —
Mellyen a' holtak tündér létele
Élet nélkül némán vesztegel,
Védvén őket, míg a' sír tele'
Multával nyíl az örökös reggel.

'S az éjféli tsendben tsak egy szellő
Zsibong, 's ezt is a' sír' padmalyja
Szakadt holtjain által kelő
Sohajtások képében fuvalja.
Áh! ez ama' mély álomnak jele
Melly a' halottakat nyugtatja,
'S búson lengvén a' kövére le
Hullatott könnyeket szárogatja.

Síri tsend! te bájolsz engem ennek
Kietlen fényű birodalmain,

Mellyek némák, mint lesznek mindenek
 A' szétt dúlt világ puszta romjain.
 'S rám e' sírok életet lehelnek —
 'S öröm rózsákat szakajtani,
 Mellyek a' gyász rögökön kelnek
 'S vélek a' holtakat virrasztani.

Ditső Márton! a' te sírod elé
 Omlok artzra, melly fedi testedet; —
 Tsendesen mentél te! tzelod felé
 'S örömmel fogadtad nyug-helyedet.
 Mint a' Bölts szokott, a' ki nem tartja
 A' halált hajó törésének,
 Hanem olly helynek mellyen partja'
 Fokán roszz gályái kikötének.

Ekkor fénybe eljött Márton képe
 Vidámság lengvén derült artzain,
 'S öröm, boldogsága érzetébe'
 Mint nap a' friss reggel bíborain,
 És zengett tiszta hangja lelkesen
 Égi böltsességet ajjakán —
 Zengett — de azonban édesen,
 Mint árnyék lelkek a' bús éjtszakán.

„Idvezellek rokon lenge lélek!
 Monda azután éles hangokon.
 Vagy mi élő valóvál beszéllek?
 A' ki ülsz éjfélnélbe a' sírokon.
 Poraim esetét mit gyászolod?
 Nyugalom lakja e' boltokat,
 Tedd le itten sötét fatyolod'
 Ők már aluszzsák tsöndes álmokat.
 Túl a' síron végetlen öröm leng
 A' Szentek mennyei lakhelyein,

A' hol székihez halleluja zeng
 Az örök-létűnek láng Egein.
 Avagy nem azon öröm érzete
 Bájol téged is éjfélkor itt?
 És nem égi vágyod ketsegtet e?
 Melly a' holtak honnába bátorit.

Itt az életet kémélve oltja
 Megnyugtató álma a' halálnak,
 'S a'kik ötet várták, felnyilt boltja
 Mélyibe azok tsendesen szálnak.
 Nyilait tsak a' bűn elesíti,
 Mellyeket jég kezei lönek
 'S tsak a' vétek érzékenyíti
 Mély fájdalmait az elesőnek.

És tsupán a' halál kép borzasztó,
 Melly az eső firhangra festetett,
 Midőn nemán a' halál zsibbasztó
 Pora altatja el az életet.
 Azok előtt zordon a' sír tele,
 Tsak azok előtt örömtelen
 Kik kétesen haladnak bele
 'S alája merülnek reménytelen.

Az igaz böltsesség pántzél, — 's rája
 Hullt nyíl, mellyet a' halál lött felé
 Megtompulva sértetlen ruhája
 Színéről viszsza hull lába elé. —
 'S az tündöklőbb leszsz a' halál telén
 És világol tisztább színekkel;
 Mint a' drága kő a' köd éjjelén
 Szebben ragyog 's lángolóbb fényre kel.

A' világi böltsesség ellenbe
 Ott esik le mint egy hitván lárva —

'S lehull az elnyelő sír-verembe
 Melly a' múlandóknak áll kitérva.
 Elhalaványúl tünder fényével
 'S elsetétül, mint a' nappalnak
 Lobogó fáklyája' keltével
 A' hold hazug sугári elhalnak.

Ne rettegj! a' holtnak álmaitúl,
 Monda menyeei haugon végtére,
 Az ember nemes része élni túl
 Ezeken jut rendeltetésére.“
 Ekkor sírja emlékitől megvált
 'S lengvén ditsőssége fényébe,
 Mint éjjeli vándor tsillag felszált
 A' szent Hármóniak közelébe.

Ifjak sírjára rozsát hintsetek,
 'S mülást tanuljatok rózsáirúl,
 És mellé puszpángot ültessetek
 Melly a' változás telén átvirúl,
 'S márványt állítsatok hantja felett
 A' hova hullt erekjéje le,
 Hogy tudja a' síró tisztelet:
 Hol fedi Mártont a' sír éjjele.

Pápán Jul. 29. 1832.

Munkátsy Dániel.

Hazai Jótévő Intézetek.

Több hasznos intézetek között, melyek a' Magyar Hazában négy öt esztendő óta kezdődtek, valamint különös figyelmet, úgy méltó pártfogást is érdemelnek azon Kisgyermeki Ör- 's Gondviselési Intézetek, melyek Magyar Országban nagylelkű adományokból állítottak fel. — Egy kinyomtatott előadás szerént Budán

és Pesten 6 fennálló Intézetbe 1831- eszt. Jul. 1 ső napjától kezdve 1832-ben Jul. 1-sőjéig 600 gyermek vétettek fel. Ezen jótévő gyermeknevelő és tanító intézetek fenntartására bégyült a' kitett egy esztendő alatt 4737 fl. 56 $\frac{1}{2}$ kr. a' költség pedig ment 3255 fl. 43 $\frac{1}{2}$ kr-ra. Egy Előadás, melly Pesten jött ki 1832-ben, kimutatja, hogy 1828-dik eszt. Febr. 12-kétől fogva, midőn az aláírás a' Felséges Tsászár és Király hatvanodik születése napján kezdődött, 1830-dik eszt. Jun. 30-káig a' bejött adományok summája 7474 fl. 12 $\frac{1}{2}$ kr-ra ment. Ugyan ezen nyomtatvány az Intézet első alapítóinak neveiket is kimutatja. Ebből az Előszót itten szóról szóra közöljük:

E l ő s z ó.

Az első képzete ezen új intézeteknek Angliából vette eredetét, azon országból, mellyet mindég legelelől kell nevezni, mikor a' felvilágosodott és valláson épült emberszeretnek tzeljairól, fáradozásiról, és szerentsés sikeréről van a' beszéd. Ott tsak hamar elesmérték ezen intézetek' hasznát; az első képzet könnyen plánummá vált, és a' kivitel igen hamar követte ezt. A' pénzbeli segítség, melly a' szándék' kivitelére szükséges vólt, tsak hamar jött össze, és a' mit talán még nehezebb vólt reményleni, azonnal találkoztak emberek is, kik, mint minden jónak baráti, ezen közhasznú foglalatosságnak feláldozván magokat olly okossággal 's olly szorgalommal igazgatták ezen oskolákat, melly minden ditséretet feljül halad. Minden nap új ilyen intézetet is látni ott támadni, úgy hogy 10 esztendő óta már 11000-nél több vagyon.

Ezen módnak, melly szerint a' kis gyermekek mulattatva és még is hasznosan foglalatoskodtatnak,

már olly elesmért a' betse, hogy az ollyan személyek is, kik tehetségekre nézve a' társaságnak első rangjában állanak, ezen rend szerint állítanak fel iskolákat a' magok gyermekei' számára. Találhatni ezek között Marquis Lansdown, Brougham, Wilberforce, Mackintosh Jakab, Allen Vilmos, Rexton Tamás, és sok más urakat, kik ezek mellé tétetni érdemesek. Minden jónak baráti ezen egyszerű a' társaság' és emberiség javát tárgyazó tzelra egyesültek. Külömbféle gondolkodású férfiak kezét fogtak, hogy egy értelemmel ezen újjászületés és lelki jóltévőség' munkáján dolgozzanak. Ugyan így is kellett lennie, mert a' gyermekség' részvétele olly természetű, hogy a' böltsnek gondolkodó fejét is foglalatoskodtatja ugyan, de az érzékeny' szívét is megindítja. Egyaránt magára vonja ez a' kormány dolgaiban jártas férjűnek, az istenfélő szívnek, és az emberbarátnak gondoskodásait; mert valjon lehet e siralmasabb tekintet annál, ha a' gyermeki ártatlanságot a' hivalkodásnak és a' rossz példának mindennemű befolyása által semmivé tétetni látjuk!! Lehet-e valami szivrehatóbb annál az észrevételnél, hogy némely alacsonyabb sorsú emberek, kiket még is a' teremtő ugyan azon ész- és szivbeli ajándékokkal felruházott mint másokat, egyedül tsak azért aljasodnak el annyira, azért merülnek el úgy a' bűnben, 's azért válnak a' hazának terhére 's gyalázatjára, mivel az első ifjúságokban a' hivalkodásnak lettek prédájává, 's mivel soha a' tzelarányosb életnek betségét és mivoltát esmérni szerentséjek nem esett!!!

Magában is világos: az erköltsi iskoláknak kell elsőknnek lenni, 's tsak ezekre kell következnii a' tanító iskoláknak. Még minekelötte a' rossz meggyökerezhetett, bé kell öltani a' jót a' gyermekek' szivébe 's vérébe. Egy istenfélő 's kimivelt emberekből álló egye-

sület a' legalacsonyabb rendű emberek' gyermekeit is szüntelen felvigyázat alá veszi; oly személyeket választ aszszonyi és úri felvigyázóknak, kik kegyességek, jó erkölcsök, jeles eszek, és szelíd karakterek által tündöklenek; jó gyermeknevelésről szolló írásokat ad nekik olvasni, 's azon felséges módra oktatja őket, melly szerint a' gyermekek, rendetlenség nélkül való gyönyörködtetés, kifárasztás nélkül való munkásság, 's jóltévőség és szeretet által, bődögökká jóakarattúkká 's szivesekké tétethetnek. Az idősb tanítja a' fiatalabbat, 's 150—200 kis gyermek napestig egy téres, világos, szellős, és egészséges helyen, mellynek kívül is és ég alatt játszó helye vagyon, gyülekezve vannak, 's ez oly időben történik, melly legelső az ember életében, 's melly egyedül az, mellyben a' jónak tsiráit lerakni, és azokat minden veszedelemtől megóvni szükséges. Azon veszedelemtől t. i., melly erkölcsi romlásból veszi eredetét. Ez az a' veszedelem, melly ellen semmi vizsgálás nintsen, 's mellynek átka sokszor egész az örökkévalóság' küszöbéig elhangozni képes. De ezen felvigyázó személyek' választására egy sorsokkal megtölt veder szükséges, hogy a' sors által választottakból ismét tsak a' legalkalmatosabbak kiválasztathassanak! Ennél fogva ezen áldott gyermekek' menedékhelyei' kiterjesztése végett legelsőben is két házat kell elintéznünk:

a) *felvigyázók' és tanítók'*,

b) *tanítónék' számára,*

mellyekben ezek néhány hónapig, elmebéli tehetségekhez képest, felvételt és tartást, valamint tanítást is, egy arra szolgáló példaoskolában találnának, 's erkölcsökre és tehetségekre nézve megpróbáltathatnának. — Ezen felséges tzelra lassan-lassan mintegy

200 személy annyi társasági tagnak özszeállván 1830-diki Jun. 25-dikén közönséges gyűlésben egy ideigvaló igazgató választottságot rendelt, mellynek tagjai már úgy is esmeretesek.

Jeles példája az őszinteségnek.

Midőn Blücher, Wahlstadti Hertzeg és Burkus Hadvezér 1816-ban Rostokon által utazván egy két napot ottan múlata, megjelen egy társaságban, melly az ő tiszteletére gyűlt volt öszve. Tsak hamar megpillantja abban a' szemes Hadvezér egy hajdani oskolai tanuló társát, és pajtását *Löwenhagen*, Rostok városa egyik Szenátorát. Szokott őszinteségével hozzá megy Blüher, 's így szölliitja meg: „Óh be régen nem láttuk egy mást Barátom! hogy vagy?“ Nyújtja neki a' kezét. — *Löwenhagen* zavarodva, mélyen meghajta magát, 's alig tudá kidadogni a' „*Kegyelmes Hertzeg*“ 's egy két udvari tisztelkedést kifejező szavait, mellyeket Blücher ezzel szakaszta hirtelen félbe: „Ne légy bolond *Löwenhagen*! vagy talám azt gondolod hogy én lettem az? Hiszen pajtások voltunk fíjatal korunkban, 's most is azok vagyunk.“

Rejtett szó.

Egészen négy részből állok,
'S kedves gyümöltsel kinállak, —
Három elsöm indulatod'
Egyik okának tarthatod, —
Ki betsületét szereti,
Három végsömet megveti.